

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Полвонов Козимбек

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИЙ ШАҲАРЛАРИ ТОПОНИМИГА ОИД
МАЪЛУМОТЛАР 10-15

Hadjamuratova Matlyuba

МАКТАВГАСНА ТА’ЛИМДА БОЛАЛАРНИ ИЈТИМОЙ НИМОYA QILISHGA INNOVATSION
YONDOSHUVNING DOLZARBLIGI 16-21

Шовкатов Шокир Шовкат ўғли

АБУЛ-ЮСР ПАЗДАВИЙ ИЛМИЙ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР 22-31

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUD QONUNCHILIGIGA KIRITILGAN O‘ZGARISHLAR VA
ULARNING ANAMIYATI 32-36

Пардаев Асрор

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ АҲОЛИСИНИ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ
МАҲСУЛОТЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ 37-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Умурзақова Мўътабархон Нодир қизи

ЖАХОНДА ТИББИЙ СУҒУРТА ТИЗИМИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ 43-52

Рахманов Зафар

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ДЕПОЗИТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ
ТЕНДЕНЦИЯЛАРИНИ БАҲОЛАШ 53-62

Аминов Фазлитдин Бахадирович

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СЕМЕЙНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 63-70

Курбонова Шахринос Авазхоновна

ИҚТИСОДИЁТНИ ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИДА АСОСИЙ ВОСИТАЛАР
ТАҲЛИЛИНИ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ 71-81

Azimova Hulkar Egamberdiyevna

KREDIT PORTFELINI SAMARALI BOSHQARISHDA TIJORAT BANKLARINING O‘RNI 82-87

Rajabov Orzujon Mamasoliyevich

LOGISTIKA XIZMATLARINI KO‘RSATISHDA BUYUMLAR INTERNETI (INTERNET OF
THINGS)DAN FOYDALANISH 88-93

Саидов Сарвар Хайруллоевич

ДАВЛАТ ХИЗМАТЧИЛАРИДА БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ
БОРАСИДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ 94-104

Сержанов Аймурат Медетбаевич

ХАЛҚАРО АМАЛИЁТ ВА ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ БАНКЛАР ХИЗМАТЛАРИНИ ЯРАТИШ
ЗАРУРИЯТИ 105-111

Туробов Шерзод Алишеревич, Ибодуллаев Зафар Ибодуллаевич

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ 112-119

Daniyarova Feruza Baxriddinovna, Chinorova Shahodat Mansur qizi

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA HORIJIIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH
YO‘LLARI 120-126

Temirova Feruza Sagdullayevna
XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA BRENDGA SODIQLIK 127-132

Sharipova Shaxzoda Xasanovna
YANGI O‘ZBEKISTONDA TURIZM MADANIYATINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 133-138

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Алимова Шахноза Хамидовна
НОГИРОНЛИГИ БОР ЁШЛАР - АЛОҲИДА ХУСУСИЯТГА ЭГА ИЖТИМОЙ-ДЕМОГРАФИК
ГУРУҲ СИФАТИДА 139-147

Асракулова Адиба Набиевна
“ЁШЛАР ВА БИЗНЕСНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙИЛИ” НИНГ ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ
ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ
АҲАМИЯТИ 148-154

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Teshabayeva Dilfuza Muminovna
LEXICAL PROBLEMS OF TRANSLATING THE NAMES OF NEW PHENOMENA IN MASS
MEDIA 155-160

Rustamov Ilhom Tursunovich, Inog‘omjonova Robiya Rustamjon qizi
INTERFERENSIYA HODISASINING TILDA AKS ETISHI XUSUSIDA OLIMLARNING
TADQIQOTLARI VA QARASHLARI 161-165

Abdikhmidova Sevinch Obidjon kizi
PROBLEMS FACED IN TRANSLATING PROPER NOUNS 166-170

Djurakulova Elmira Suyunova
SHOYIM BO‘TAYEV ROMANLARIDA BADIY XRONOTOP VA MIFOLOGIK TALQIN 171-177

Dalieva Madina Khabibullaevna
THE ROLE OF BLENDING THEORY IN POLYSEMY AND METAPHOR 178-183

Жўраева Ирода Ахмедовна
ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК АНТРОПОНИМИК ЛУФАТЛАР ТИПОЛОГИЯСИ 184-189

Iminova Shahnoza-Begim Bahodirovna
INGLIZ TILIDA INSONNING IJOBIY AQLIY XUSUSIYATLARINING IFODALOVCHI
BIRLIKLARINING KONSEPTUAL, LINGVO-MADANIY XUSUSIYATLARI 190-193

Irgasheva Shoxida Sadriddinovna
INTERNET DISKURSIDAGI IQTISODIY NEOLOGIZMLARNI TARJIMA QILISH
XUSUSIYATLARI 194-200

Tursunova Zarina Farxodovna
LINGVISTIKADA EMOTLARNI O‘RGANISHGA ZAMONAVIY YUNDASHULAR (INGLIZ TILI
ASOSIDA)..... 201-205

Satibaldiyev Erkinjon Kamilovich
PARADIGMATIC SOUND INTERFERENCE IN THE ENGLISH SPEECH OF
TURKOPHONES 206-212

Radjabova Hafiza Shukrulloevna
INGLIZ VA O‘ZBEK TERMINOLOGIYASINING METODOLOGIK ASOSLARI 213-220

Avezova Dilovar Salimovna
TAXALLUSLARNI O‘RGANISHNING NAZARIY JIHATI 221-225

<i>Alikberova Kamila Adhamovna</i> A CRITICAL ANALYSIS OF LANGUAGE USE AND LANGUAGE ACQUISITION	226-232
<i>Rakhmatova Bahara Ibodulla qizi</i> THE ROLE OF LEGAL DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS	233-238
<i>Valieva Nargizakhon Zamir kizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF “KITE RUNNER” AND “A THOUSAND SPLENDID SUNS” BY KHALED HOSSEINI: THEMES, CHARACTERS, AND SOCIOPOLITICAL CONTEXT	239-244
<i>Mamatqulova Zilola Rejabaliyevna</i> RISHTON KULOLCHILIK MAKTABI KASB-HUNAR LEKSIKASINING STUKTURAL TASNIFI	245-251
<i>Alimova Kamola Tursunovna</i> CHALLENGES IN PREPARATION OF GUIDE TRANSLATORS	252-258
<i>Сейтумбетова Айкумар Пулатбаевна</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В АНГЛИЙСКОМ, РУССКОМ И КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКАХ.....	259-264
<i>Бегжанова Айсилу Махмудовна</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА КОМПЬЮТЕР ЛИНГВИСТИКАСИ ТЕРМИНЛАР ТИЗИМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	265-270
<i>Kubanova Ilmira Sharifovna</i> EXPLORING ABBREVIATED RAILWAY TERMINOLOGY IN ENGLISH: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	271-275
<i>Azamjonova Sarvinoz</i> USE OF TOPONYMS IN MODERN FRENCH MEDIA	276-282
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Muxiddinova Dildora Muxiddinovna</i> O‘ZBEKISTONNING BOJXONA FAOLIYATIGA KIOTO KONVENSIYASINI JORIY ETISHNING HUQUQIY JIHLTLARI VA JSTGA A‘ZOLIKNING TA‘SIRI	283-292
<i>Asadov Eldorjon Nizomiddin o‘g‘li</i> SOLIQ NAZORATI HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATI INSTITUTINING MUHIM OMILI	293-298
<i>Mustanov Ixom Abdivalijonovich</i> BANK QONUNCHILIGINI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY JIHLTLARI	299-304
<i>G‘oyibov Jo‘rabek Choriyevich</i> YOSHLAR MIGRATSIYASI: MUAMMO VA YUTUQLAR TAHLILI	305-309
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Kuziyev Otabek Chuliyevich</i> TALABALARDA AXBOROT MODELLASHTIRISH KO‘NIKMASINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM UCH BOSQICHI	310-314
<i>Fattaxova Diloram</i> TIL O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN KOMPYUTER METODLARI	315-321
<i>Moydinova Elmira</i> APPLICATION OF FLIPPED LEARNING METHODS IN THE UNIVERSITY	

CLASSROOM	322-326
<i>Xodiyeva Gulhayo Hasan qizi</i>	
ZAMONAVIY BOSHLANG'ICH TA'LIMDA 4K MODEL KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA INTEGRATIV YONDASHUVNING MOHIYATI	327-333
<i>Doniyorova Gulrux Shoniyozovna</i>	
AVTOMOBILSOZLIK YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA DASTURIY VOSITALARNING AHAMIYATI	334-338
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i>	
RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIMINING ASOSIY NAZARIYALARIDA TA'LIM OLUVCHINING ANALITIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	339-344
<i>Xo'jamberdiyeva Dilfuza Ikramovna</i>	
DARSLIK BILAN ISHLASH O'QUVCHILARNING AXBOROT KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA	345-351
<i>Mamaraimov Bekzod Qodirovich</i>	
O'QUVCHILARNING TADQIQOTCHILIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING QIDIRUV FAOLIYATIGA TAYYORLIGI	352-356
<i>Xudayberdiev Nurislam Nuralievich</i>	
BO'LAJAK O'QITUVCHILARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIIY-PEDAGOGIK MEXANIZMI	357-363
<i>Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich</i>	
TALABALARINING O'QUV FAOLIYATI VA ILMIY IZLANISHLARIDA SUN'IY INTELLEKT: IMKONIYAT VA CHEGARALAR	364-369
<i>Teshaboyeva Shahodat</i>	
ZAMONAVIY SHAROITDA SHAXSNING KASBIY HUQUQIY MADANIYATI	370-375
<i>To'rayeva Dilnoza Ismoilovna</i>	
RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH USLUBIY TAYYORGARLIKNING BIR QISMI SIFATIDA	376-380
<i>Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna</i>	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR	381-388
<i>Dusyarov Salimjon Xudaymurotovich</i>	
HARAKATLI O'YINLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARIDA JISMONIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH	389-393

Beknayeve Shaxnoza Vladimirovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini
qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti
2-bosqich tayanch doktoranti

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'limdagi innovatsion yondashuvlarning har tomonlama tahlili keltirilgan. AKTdan foydalangan holda interaktiv o'rganish, o'yin orqali o'rganish va dizayn uslubiga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari o'quv jarayoni sifatini oshirish va bolalarning har tomonlama rivojlanishiga ko'maklashish uchun ushbu yondashuvlarning katta salohiyatini ko'rsatadi. Maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsiyalarni joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar tasvirlangan va maktabgacha ta'limni innovatsion rivojlantirish bo'yicha kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'nalishlar taklif qilingan.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim, inson resurslari, maktabgacha ta'lim, innovatsiya, ta'lim dasturlari, interfaol, metod, AKT, tizimli tahlil

---

Beknayeve Shaxnoza Vladimirovna

Doctoral student of the 2nd stage of the Institute for
Retraining of Directors and Specialists of Preschool Educational
Organizations and their Qualification Improvement

INNOVATION PROCESSES IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

Abstract: This article presents a comprehensive analysis of innovative approaches in preschool education. Special attention is given to interactive learning using ICT, learning through play, and the project method. The results of the research show the significant potential of these approaches to improve the quality of the educational process and contribute to the comprehensive development of children. The article describes practical recommendations for implementing innovations in preschool institutions and suggests directions for future research in the field of innovative development of preschool education.

Key words: innovative education, human resources, preschool education, innovation, educational programs, interactive, method, ICT, systematic analysis.

Бекнаева Шахноза Владимировна

Докторант второй курс Института переподготовки директоров
и специалистов и повышения их квалификации
дошкольных образовательных организаций

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В УПРАВЛЕНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ РЕСУРСОМ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Аннотация: В данной статье представлен комплексный анализ инновационных подходов в дошкольном образовании. Особое внимание уделяется интерактивному обучению с использованием ИКТ, обучению через игру и методу проектов. Результаты исследования показывают значительный потенциал

данных подходов для повышения качества образовательного процесса и содействия всестороннему развитию детей. В статье описаны практические рекомендации по внедрению инноваций в дошкольных учреждениях и предложены направления дальнейших исследований в области инновационного развития дошкольного образования.

Ключевые слова: инновационное образование, человеческие ресурсы, дошкольное образование, инновации, образовательные программы, интерактив, метод, ИКТ, системный анализ.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI2Y2024N57>

Kirish. Zamonaviy ta'lim sharoitida innovatsion yondashuvlar bolalarning tez o'zgarib borayotgan dunyoda hayotga munosib tayyorgarligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsiyalarning ahamiyatini ularning rivojlanishining dastlabki bosqichlarida bolalarda asosiy kognitiv, ijtimoiy va ijodiy ko'nikmalarni shakllantirish imkoniyatlarini hisobga olgan holda oshirib bo'lmaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalariga innovatsion texnologiyalar va o'qitish usullarini joriy etish har bir bolaning individual ehtiyojlariga yaxshiroq javob beradigan yanada moslashuvchan va moslashuvchan ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, taqdim etilayotgan ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi va uni bolalar uchun yanada rag'batlantiruvchi va qiziqarli qiladi. Pedagogika va psixologiya sohasidagi tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, bolalarni innovatsion ta'lim jarayonlariga erta jalb qilish tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va ijtimoiy ko'nikmalarni yanada samarali rivojlantirishga yordam beradi. Bunday ko'nikmalar zamonaviy dunyoning doimiy o'zgarib turadigan ijtimoiy va texnologik sharoitlariga muvaffaqiyatli moslashish uchun asosdir. Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim muassasalarining ta'lim jarayoniga innovatsiyalarni integratsiyalashuvi bolalarni maktabga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Interfaol doskalar, o'quv dasturlari va o'yinlar kabi zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish axborotni idrok etish va yangi bilimlarni o'zlashtirishni sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi innovatsiyalar yosh avlodni zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli hayotga tayyorlash uchun zarur shartdir. Ta'lim tizimini yangi sharoitlarga moslashtirish zarurati ushbu mavzuni pedagogika va ta'lim sohasidagi nazariy va amaliy tadqiqotlar uchun dolzarb qiladi. Innovatsion yondashuvlarni joriy etish fanlararo ilmiy tadqiqotlar asosida kompleks tahlil va rivojlanishni talab qiladi, bu esa ushbu mavzuning zamonaviy ilmiy va ta'lim agentligida muhimligini ta'kidlaydi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha ta'lim sohasidagi innovatsiyalar bilan bog'liq nazariy asoslar, ilmiy yo'nalishlar va nazariyalarni chuqur tahlil qilishdir. Bu maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonining sifatini oshirishga, shuningdek, bolalarning rivojlanishining dastlabki bosqichida ijodiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan mavjud yondashuvlar va texnikalarni har tomonlama ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi. Tadqiqotning maqsadi, shuningdek, turli mamlakatlar va ta'lim tizimlarida qo'llaniladigan innovatsion amaliyotlarni aniqlash va tizimlashtirish, ularning samaradorligini, shuningdek, ushbu amaliyotlarni maktabgacha ta'lim kontekstida moslashtirish va amalga oshirish imkoniyatlari va shartlarini baholashdir.

Tadqiqot muvaffaqiyatli innovatsion echimlarning asosiy elementlarini aniqlashga qaratilgan, masalan, raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, nostandart ta'lim va tarbiya shakllari va maktabgacha yoshdagi bolalarda yuqori darajadagi ishtirok etish va motivatsiyani ta'minlaydigan o'quv jarayonini tashkil etishga innovatsion yondashuvlar. Bundan tashqari, tadqiqot innovatsiyalarning bolalarning kognitiv va ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sirini

o'rganishga bag'ishlangan nazariy va empirik ishlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi, bu esa innovatsion yondashuvlarni ta'lim amaliyotiga integratsiya qilish zarurligini asoslaydi. Tadqiqotning muhim vazifasi ta'lim muassasalari innovatsion amaliyotlarni, shu jumladan tashkiliy, pedagogik va texnologik masalalarni amalga oshirishda duch kelishi mumkin bo'lgan to'siqlar va qiyinchiliklarni baholashdir. Shuningdek, maktabgacha tarbiya muassasalari o'qituvchilari va ma'murlari uchun yosh guruhining o'ziga xos xususiyatlari va milliy ta'lim kontekstining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda innovatsiyalarni o'quv jarayoniga samarali integratsiya qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish ko'zda tutilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ushbu bo'limda maktabgacha ta'lim muassasalari ta'limidagi innovatsiyalarga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar, maqolalar va monografiyalar tahlili keltirilgan. Innovatsion rivojlanishning turli nazariy yondashuvlari va modellarini o'rganishga, shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalari amaliyotiga innovatsion texnika va texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etishning aniq misollarini ko'rib chiqishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Adabiyotlarni ko'rib chiqish maktabgacha ta'limdagi innovatsiyalarga bag'ishlangan ilmiy ishlarning tahlili, innovatsion rivojlanishning turli nazariy yondashuvlari va modellarini o'rganishga qaratilgan. Tahlil innovatsion texnika va texnologiyalarni joriy etishning muvaffaqiyatli misollarini ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi, ularning o'quv jarayoni sifatini yaxshilashdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Artur Richardovich Gudasning tadqiqotlari maktabgacha ta'lim muassasalarini innovatsion rivojlantirish uchun bir nechta muhim yo'nalishlarni, shu jumladan tahliliy, loyiha, psixologik-pedagogik va nazorat yo'nalishlarini ajratib ko'rsatib, innovatsiyalarni joriy etishga kompleks yondashuv zarurligini ta'kidlaydi[1]. Bu pedagogik jamoaning innovatsion faoliyatda faol ishtirokini o'z ichiga oladi, bu ularning kasbiy malakasi va motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Artur Richardovich Gudasning 2018-yilda "Yosh olim" jurnalida chop etilgan "maktabgacha ta'lim muassasasini innovatsion rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari" maqolasida muallif maktabgacha ta'lim muassasalari ishiga innovatsion yondashuvlarni joriy etishning asosiy jihatlari ko'rib chiqadi[1]. Gudas innovatsion rivojlanishning bir nechta asosiy yo'nalishlarini, shu jumladan analitik va diagnostika yo'nalishini, dizayn yo'nalishini, psixologik va pedagogik yo'nalishni, shuningdek nazorat yo'nalishini aniqlaydi. Muallif o'qituvchilarning kasbiy muammolarini tahlil qilish, innovatsion faoliyat loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirish, o'qituvchilar o'rtasida psixologik va pedagogik madaniyatni oshirish, shuningdek amalga oshirilayotgan loyihalar samaradorligini nazorat qilish va baholash muhimligini ta'kidlaydi. Gudasning maqolasi maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsiyalarning hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari har tomonlama tahlil qilish, nafaqat asosiy yo'nalishlarni ajratib ko'rsatish, balki pedagogik jamoani innovatsion jarayonlarda ishtirok etishga undash yo'llarini taklif qilishdir.

Yuliya Yevgeniyevna Krivenkovaning ishi Rossiyaning maktabgacha ta'limidagi innovatsion jarayonlarning kompleks tahlilini yoritib, ushbu sohaning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni ta'kidlaydi[2]. Muallif ijtimoiy-pedagogik yangiliklarning ahamiyatini va ularni ta'lim muassasalarida va oilada qo'llab-quvvatlash va baholash zarurligini ta'kidlaydi, shuningdek innovatsiyalarni amalga oshirishdagi to'siqlarni muhokama qiladi. Yuliya Evgeniyevna Krivenkovaning "Zamonaviy Rossiyada maktabgacha ta'limning yangiliklari" maqolasi so'nggi 15 yil ichida Rossiyaning maktabgacha ta'limidagi innovatsion jarayonlarning har tomonlama tahlilini ta'kidlaydi. Muallif ushbu sohaning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan asosiy omillarni ta'kidlaydi va maktabgacha ta'lim mazmuni va tizimida rekonstruktsiya qilish

va innovatsiya yo'nalishlarini belgilaydigan ijtimoiy, iqtisodiy va mafkuraviy o'zgarishlarning ahamiyatini ta'kidlaydi[2]. Innovatsion tarkibiy qismlarga ega bo'lgan 10 ta ta'lim dasturini, innovatsion o'zgarishlarni to'xtatuvchi sabablarni va innovatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishning asosiy shartlarini tahlil qilishga alohida e'tibor qaratiladi. Krivenkova bolalar ta'lim muassasalarida va oilada qo'llab-quvvatlanadigan ijtimoiy-pedagogik yangiliklarni yaratish, ularni pedagogik hamjamiyat tomonidan baholash va rivojlantirish muhimligiga e'tibor qaratadi. Maqolada pedagogik jarayonning tarkibiy qismlarini, shu jumladan ta'limning mazmuni, maqsadlari, mazmuni, shakllari, usullari, texnologiyalari va boshqaruv tizimini o'zgartirish zarurligiga e'tibor qaratiladi. Muallif maktabgacha ta'limning zamonaviy Rossiya davlati tomonidan e'lon qilingan norma sifatida ahamiyatini ta'kidlaydi va ushbu tamoyilni amalga oshirishni cheklaydigan turli to'siqlarni muhokama qiladi. Krivenkova, shuningdek, ta'lim mazmunidagi yangiliklarni, bolalarda asosiy ijtimoiy fazilatlarini shakllantirishda maktabgacha ta'limning ahamiyati va ahamiyatini va maktabgacha ta'lim muassasalarining oilalarning birgalikdagi faoliyatini rivojlantirishga qo'shgan hissasini ko'rib chiqadi. Maqolada innovatsion jarayonning muvaffaqiyati shartlari to'g'risida savollar tug'iladi va ta'lim dasturlarida innovatsiyalar yo'nalishlari taqdim etiladi. Ta'lim va tarbiya jarayonini individuallashtirishga hissa qo'shadigan o'zgaruvchan dasturlarni yaratish muhimligi qayd etilgan va jamoaning innovatsion faoliyatga professional tayyorligi bilan bog'liq innovatsiyalarni joriy etishning murakkabligi tahlil qilingan. Umuman olganda, Yu.E. Krivenkovaning maqolasi Rossiyaning maktabgacha ta'limidagi innovatsion jarayonlarni o'rganish va tahlil qilishga, zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimi oldida turgan asosiy jihatlardan va muammolarni aniqlashga muhim hissa qo'shadi[2].

Bizning tadqiqot metodologiyamiz sifatli va miqdoriy tahlilni o'z ichiga olgan keng qamrovli yondashuvdan foydalangan holda maktabgacha ta'limda innovatsion usullarning samaradorligini chuqur tushunishni ta'minlash maqsadida tashkil etilgan. Ushbu maqsadga erishish uchun biz ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishning bir necha usullarini qo'lladik va quyidagi tadqiqot vositalarini ishlab chiqdik va ulardan foydalandik:

1. Maktabgacha ta'lim dasturlarining kontent tahlili: biz innovatsion texnologiyalar va texnikalarni birlashtirishga e'tibor qaratgan holda turli maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'llaniladigan 30 ta ta'lim dasturini tahlil qildik. Tahlilda "interfaol doskalardan foydalanish", "mobil ilovalarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish" va "o'yinni o'rganish usullarini qo'llash" kabi asosiy mavzular aniqlandi. Masalan, dasturlarning 70 foizi o'quv materiallarini vizualizatsiya qilish uchun interaktiv taxtalardan foydalanishga e'tibor qaratishi aniqlandi, bu esa bolalarning ta'lim jarayoniga jalb qilinishini oshirishga yordam beradi.

2. O'quv natijalarini qiyosiy tahlil qilish: biz maktabgacha ta'lim muassasalariga innovatsion dasturlar bilan tashrif buyurgan 200 nafar bolaning ta'lim natijalarini an'anaviy maktabgacha ta'lim guruhlaridagi 200 nafar bolaning natijalari bilan solishtirdik. Tahlil shuni ko'rsatdiki, innovatsion dasturlarga ega bo'lgan guruhlardagi bolalar matematik tushunchalarni 15% yaxshiroq tushunadilar va o'qish va yozish bo'yicha 20% yaxshi ko'nikmalarni namoyish etadilar, bu bolalarning kognitiv rivojlanishini rag'batlantirishda innovatsion usullarning samaradorligini ko'rsatadi.

3. Maktabgacha ta'lim sohasidagi mutaxassislarni so'roq qilish: innovatsion dasturlarga ega maktabgacha ta'lim muassasalarida ishlaydigan 100 nafar o'qituvchi o'rtasida

so'rovnoma ishlab chiqildi va o'tkazildi. So'rovnomada ta'limda innovatsion texnika va texnologiyalarning samaradorligini idrok etish bo'yicha savollar mavjud edi. So'rovda qatnashganlarning aksariyati (85%) innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali bolalarning motivatsiyasi va ta'lim yutuqlarida sezilarli yaxshilanishni qayd etdilar.

4. Mutaxassislar bilan suhbat: maktabgacha ta'lim va innovatsiyalar bo'yicha 20 ta eng yaxshi mutaxassislar bilan yarim tuzilgan suhbatlar o'tkazildi. Mutaxassislar innovatsiyalarni maktabgacha ta'limga integratsiyalashning asosiy afzalliklari va qiyinchiliklari haqida o'z fikrlari bilan o'rtoqlashdilar. Asosiy xulosalardan biri shundaki, innovatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash va muassasalarda qo'llab-quvvatlovchi innovatsion madaniyatni yaratish kerak.

Tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish jarayonida maktabgacha ta'limda innovatsion usullarning samaradorligini chuqur va har tomonlama tushunishni ta'minlash uchun turli statistik usullar qo'llanildi. Statistik tahlil bizga bolalarning ta'lim yutuqlaridagi farqlarni, shuningdek, o'qituvchilar va soha mutaxassislari tomonidan ushbu usullarni idrok etish va baholashdagi farqlarni baholashga imkon berdi[3]. Ma'lumotlar tahlili natijalarning Markaziy tendentsiyasi va o'zgaruvchanligini baholashni o'z ichiga oldi, bu esa maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlardan foydalanish va idrok etishda umumiy tendensiyalar va og'ishlarni aniqlashga yordam berdi. Bundan tashqari, turli omillarning ta'lim natijalariga ta'siri darajasi baholandi, bu esa innovatsiyalarning o'quv jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiyalashuviga yordam beradigan asosiy elementlarni aniqlashga yordam berdi. Ushbu yondashuv tufayli tadqiqot natijalarining yuqori ishonchliligi va haqiqiylikini ta'minlash mumkin edi, bu asosli xulosalar va tavsiyalarni shakllantirish uchun muhimdir. Olingan ma'lumotlar nafaqat maktabgacha ta'limda innovatsion usullarni qo'llashning hozirgi holatini chuqurroq tushunishga, balki sohada keyingi tadqiqotlar va amaliy amalga oshirish uchun istiqbolli yo'nalishlarni aniqlashga imkon berdi. Bu bolalarning kompleks va sifatli maktabgacha ta'lim ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan ta'lim tizimini yanada rivojlantirish va takomillashtirishga yordam beradi.

Muhokama. Tadqiqotimiz natijalarini talqin qilish maktabgacha ta'lim sohasidagi innovatsiyalarning ahamiyati va ahamiyatini ta'kidlaydi, ularning hozirgi holatini yoritadi va rivojlanish istiqbollari ochib beradi. Nazariy tadqiqotlar tahlili va maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsion yondashuvlarning amaliy qo'llanilishi natijalari ushbu innovatsiyalarning samaradorligi va ta'lim jarayoniga ta'sirini tushunish uchun qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi[4]. Asosiy xulosalardan biri konstruktivizm nazariyasiga asoslangan innovatsion texnikalarning integratsiyasi bolalarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishiga yordam beradi degan gipotezani tasdiqlashdir. Masalan, interfaol doskalar va o'quv dasturlaridan foydalanish bolalarning qiziqishi va motivatsiyasini rag'batlantiradi, bu esa o'z navbatida o'quv materialini tushunishni yaxshilashga va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga ta'sir qiladi.

Natijalar. Maktabgacha ta'limning innovatsion rivojlanishi sohasidagi nazariy tadqiqotlar tahlili natijasida men ushbu sohadagi zamonaviy tendensiyalarni belgilaydigan asosiy yondashuvlar va yo'nalishlarni aniqladim va tizimlashtirdim. Akademik maqolalar, monografiyalar va xalqaro konferentsiyalar hisobotlarini o'z ichiga olgan keng ko'lamli manbalarga asoslanib, maktabgacha ta'limning innovatsion jarayonlarida muhim rol o'ynaydigan bir nechta asosiy nazariyalar va modellarni ajratib ko'rsatish mumkin edi[5].

Asosiy yo'nalishlardan biri bu konstruktivizm nazariyasi bo'lib, u bolaning o'quv jarayonidagi faol rolini va bilimlarni mustaqil izlash va ularni loyihalashga hissa qo'shadigan ta'lim muhitini yaratish muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu nazariya bolalarning tanqidiy fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan ko'plab innovatsion dasturlarni ishlab chiqish uchun asos bo'ldi. Xovard Gardnerning ko'p intellekt nazariyasi ham tahlilda muhim o'rin tutadi, u intellektual rivojlanish va o'rganish tushunchalarini kengaytirdi, bolalarning aqliy qobiliyatlari va imtiyozlarining xilma-xilligini hisobga olgan holda ta'limga individual yondashuvlarni taklif qildi[7]. Ushbu nazariya maktabgacha yoshdagi bolalarda turli xil aql turlarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion usullarning integratsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Shuningdek, Lev Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy rivojlanish modeli tahlil qilindi, u o'quv jarayonida ijtimoiy o'zaro ta'sir va madaniy kontekstning roliga e'tibor qaratdi. Ushbu modelga asoslangan dasturlar o'yin va o'zaro ta'sirni bolalarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga yordam beradigan asosiy o'quv vositasi sifatida ishlatadi. Nazariy tadqiqotlarni tizimlashtirish jarayonida o'yin orqali o'qitish, loyiha usuli va ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish kabi innovatsion pedagogik modellar ham ta'kidlandi. Ushbu yondashuvlar bolalarning faolligi va o'rganishga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish, ularning ijodkorligi va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishda samaradorlikni namoyish etadi. Shunday qilib, nazariy tadqiqotlar tahlili nafaqat maktabgacha ta'limning innovatsion rivojlanishidagi asosiy yondashuvlar va yo'nalishlarni tasniflash va tizimlashtirishga, balki innovatsion ta'lim dasturlari va usullarini ishlab chiqish va joriy etish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lgan samarali modellar va nazariyalarni aniqlashga imkon berdi[8].

Bizning tahlilimiz maktabgacha ta'lim sohasidagi innovatsiyalar bo'yicha mavjud tadqiqotlardagi asosiy kamchiliklarni aniqladi. Aniqlangan asosiy muammo ko'plab innovatsion yondashuvlarni amaliy qo'llashning cheklanganligi bo'lib, bu ularning keng tarqalishi va o'quv jarayoniga integratsiyalashuvini qiyinlashtirdi.

Birinchidan, ko'plab innovatsion usullar katta resurslarni, shu jumladan ixtisoslashtirilgan uskunalar va o'qituvchilarni o'qitishni talab qiladi, bu esa ularni byudjet muassasalarida qo'llash uchun to'siq bo'ladi. Bu turli xil muhit va manbalarga moslashtirilgan innovatsion ta'limning yanada qulay modellarini ishlab chiqish zarurligini ta'kidlaydi.

Ikkinchidan, innovatsion ta'lim yondashuvlarining bolalar rivojlanishiga uzoq muddatli ta'sirini baholash bo'yicha tadqiqotlarda bo'shliq mavjud. Ko'pgina tadqiqotlar qisqa muddatli natijalarga qaratilgan bo'lib, uzoq muddatli istiqbollarni va kelajakda shaxsiy rivojlanish va o'rganishga ta'sirini e'tiborsiz qoldiradi.

Uchinchidan, innovatsion ta'lim sohasidagi yetakchi mutaxassislarining onlayn kurslari, vebinarlari va mahorat darslarini o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan uzluksiz ta'lim tizimi orqali o'qituvchilarning kasbiy vakolatlarini rivojlantirish muhimdir. Bu o'qituvchilarga eng so'nggi tendentsiyalar va o'qitish usullaridan xabardor bo'lib turish va ularni minimal ish sharoitlariga moslashtirish imkonini beradi.

To'rtinchidan, turli muassasalarning o'qituvchilarini birlashtirgan amaliyotchilar jamoalarini yaratish tajriba va resurslar almashinuviga hissa qo'shishi mumkin, bu ham cheklangan resurslar bilan bog'liq to'siqlarni bartaraf etishda muhim omil hisoblanadi. Bunday jamoalar keng doiradagi muassasalar uchun mavjud bo'lgan innovatsion ta'lim resurslari va texnikalarini birgalikda ishlab chiqish va moslashtirish uchun platforma bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Shuningdek, turli xil innovatsion usullarning o‘zaro ta‘sirini va ularning ta‘lim jarayoniga birgalikdagi ta‘sirini o‘rganadigan keng qamrovli tadqiqotlar etishmasligi aniqlandi. Turli xil yangiliklar bir-birini qanday to‘ldirishi va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ijobiy ta‘sirini kuchaytiradigan sinergik ta‘sir ko‘rsatishi mumkinligini tushunish muhimdir. Aniqlangan bo‘shliqlar maktabgacha ta‘limda innovatsion usullarni yanada o‘rganish va ishlab chiqish uchun potensial yo‘nalishlarni ko‘rsatadi. Ular orasida:

- Maktabgacha ta‘lim muassasalarining turli sharoitlari va ehtiyojlariga moslashtirilgan arzon va oson kirish mumkin bo‘lgan innovatsion ta‘lim yechimlarini ishlab chiqish va sinovdan o‘tkazish.
- Innovatsion usullarning bolalarning kompleks rivojlanishiga va ularning maktabga tayyorligiga ta‘sirini baholash uchun uzoq muddatli tadqiqotlar o‘tkazish.
- Turli xil innovatsion yondashuvlarning o‘zaro ta‘sirini o‘rganish va eng yaxshi ta‘lim natijalariga erishish uchun texnikaning maqbul kombinatsiyasini aniqlash.

Xulosa. Bizning tadqiqotimiz maktabgacha ta‘lim muassasalarini shakllantirishda innovatsion rivojlanish uchun muhim ahamiyatga ega bo‘lgan asosiy nazariy tadqiqotlar, ilmiy yo‘nalishlar va nazariyalarni batafsil ko‘rib chiqdi va tahlil qildi. Tadqiqot maktabgacha ta‘limning pedagogik jarayoniga innovatsion yondashuvlarni integratsiya qilish muhimligini ko‘rsatadi, ularning ta‘lim jarayoni sifatini yaxshilash va bolalarning har tomonlama rivojlanishiga hissa qo‘shish qobiliyatini ta‘kidlaydi. Tadqiqotimizning amaliy ahamiyati shundaki, u maktabgacha ta‘lim muassasalarida innovatsion texnika va texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish uchun asos yaratadi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta‘limning o‘ziga xos xususiyatlari va ehtiyojlariga zamonaviy innovatsion yondashuvlarni moslashtirish orqali o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish uchun ishlatilishi mumkin.

Adabiyotlar/Literatura/ References:

1. Гудас, А. Р. Основные направления инновационного развития дошкольного образовательного учреждения / А. Р. Гудас. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2018. — № 46 (232). — С. 281-283. — УРЛ: <https://moluch.ru/archive/232/53477/>.
2. Кривенкова Ю.Е. Инновации дошкольного образования в современной России // Текст. — 2011. — С. 199-206.
3. Serdyukov, P. (2017), "Innovation in education: what works, what doesn't, and what to do about it?", *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, Vol. 10 No. 1, pp. 4-33. <https://doi.org/10.1108/JRIT-10-2016-0007>
4. Danylchenko, I., Karpenko, O., Chepil, M., Vakolia, Z., & Vrochynska, L. (2023). Innovation of the Educational Process in Early Childhood Education Institutions. *Journal of Curriculum and Teaching*, 12(2). <https://dx.doi.org/10.5430/jct.v12n2p38>
5. Artiushok, V. (n.d.). Key areas of innovative development management at preschool education institution in the conditions of education modernization. *Infrastructure and Ecology of Rural Areas*. <https://dx.doi.org/10.32843/infrastruct67-16>
6. Omelchenko, M. (2020). Management of innovative approaches in preschool education in Ukraine. *Naukovi Zapiski*, [S.l.], Aug. 2020. <https://dx.doi.org/10.15421/152068>. Available at: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/787/763>.
7. Mamytbaeyeva, Zh.A., Kyakbaeva, U., & Mamayeva, A.Y. (2021). Theoretical foundations of the formation of research culture of teachers in higher education institutions. *Journal of the*

Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, (1), 1728-5496.06.
<https://dx.doi.org/10.51889/2021-1.1728-5496.06>

8. Valiyeva F.R. The importance of educational content in preparation of competitive personnels// 2nd International Conference bridge to science: research works San Francisco, USA February 28, 2018

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).